

FOKUS REGULACIJE U RANOJ ODRASLOJ DOBI I RETROSPEKTIVNI IZVJEŠTAJI O RODITELJSKOM PONAŠANJU

Irma Brković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

ibrkovic@ffzg.hr

Sažetak

Koncept fokusa regulacije u psihologiju je uveo Higgins 1997. godine, razlikujući promotivni fokus (povezan s napretkom, razvojem i postignućem) od preventivnog fokusa (povezanog sa zaštitom, sigurnošću i odgovornošću). Kao najvažniji socijalizacijski utjecaj koji oblikuje stupanj u kojem će biti izraženi fokusi regulacije, te koji će fokus dominirati kod nekog pojedinca, Higgins navodi ponašanje roditelja. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti tu hipotezu, odnosno ispitati vezu između roditeljskog ponašanja oba roditelja te promotivnog i preventivnog fokusa njihove djece. Istraživanje je provedeno na 130 studenata Sveučilišta u Zagrebu (87% žena), koji su izvjestili o svojim regulacijskim fokusima te o ranijem roditeljskom ponašanju svojih roditelja. Rezultati su pokazali da retrospektivni izvještaji o roditeljskom ponašanju značajno objašnjavaju varijancu preventivnog fokusa regulacije u ranoj odrasloj dobi, pri čemu su se nadzor i negativna disciplina majki te prihvaćanje, psihološka kontrola i popustljivost očeva pokazali značajnim prediktorima. Promotivni fokus regulacije značajno su predviđjeli majčino prihvaćanje i negativna disciplina. Pozitivna roditeljska ponašanja, osobito majčina, bila su povezana s jačom samoregulacijom, neovisno o njenu fokusu. Analiza razlika u roditeljskim ponašanjima između pojedinaca s različitim dominantnim fokusom regulacije pokazala je da su kvalitetnija roditeljska ponašanja povezana s izraženijim preventivnim nego promotivnim fokusom regulacije. Dobiveni rezultati djelomice potvrđuju teorijski pretpostavljeni utjecaj roditeljskog ponašanja na razvoj samoregulacije.

Ključne riječi: fokus regulacije, samoregulacija, roditeljsko ponašanje

UVOD

Fokus regulacije je koncept koji je u psihologiju uveo Higgins (1996, 1997), kao pokušaj da se jedinstvenom varijablom razlikuju sustav koji regulira pozitivne,

---

Prikazani rezultati prizašli su iz znanstvenog projekta "Ličnost roditelja i roditeljstvo tijekom tranzicije djeteta u adolescenciju" (130-1301683-1400) provedenog uz potporu MZOŠRH.

ugodne, željene ishode s jedne, i sustav koji regulira negativne, neugodne, neželjene ishode, s druge strane. Konceptualizacija fokusa regulacije djelomično počiva na rezultatima empirijske provjere Higginsove ranije teorije samodiskrepancije (Higgins, 1987, Higgins, Shah i Friedman, 1997). Teorija fokusa regulacije pretpostavlja da se regulacije koje su povezane s njegovom i regulacije povezane sa sigurnošću razlikuju u svom fokusu. Nadalje, Higgins smatra da su potreba za njegovom i potreba za sigurnošću fundamentalne ljudske potrebe te razlikuje promotivni fokus, koji je uključen u regulaciju njege i preventivni fokus koji je uključen u regulaciju sigurnosti. Promotivni fokus povezan je s napretkom, rastom i postignućima, a preventivni sa zaštitom, sigurnošću i odgovornošću. Ova dva fokusa reprezentiraju, ustvari, dva različita samoregulacijska sustava koji reguliraju cilju usmjereno ponašanje (Higgins i sur., 2001), a rezultat su dijelom prijašnjih iskustava pojedinca, a dijelom karakteristika situacije u kojoj se pojedinac trenutno nalazi.

Pojam fokusa regulacije Higgins nije uveo kako bi postavio alternativno objašnjenje regulacije ponašanja u odnosu na motivacijske teorije koje tipično razlikuju pozitivna/ugodna i negativna/neugodna iskustva, nego kako bi objašnjenja koja naglašavaju važnost valentnosti ishoda nadopunio razlikovanjem dvaju odvojenih sustava koji reguliraju pozitivna i negativna iskustva (Higgins, 1996, 2001). Jedno od uporišta za svoju teoriju Higgins pronalazi i u Bowlbyjevoj teoriji privrženosti (npr. Bowlby, 1969, 1973) koja razlikuje dvije temeljne ljudske potrebe – potrebu za brigom i potrebu za sigurnošću – i koja naglašava važnost socijalizacijskih faktora za kasniju regulaciju ponašanja.

U promotivnom fokusu osoba teži ostvarivanju nekog željenog stanja, odnosno namjerava ostvariti svoje aspiracije. Ona je osjetljiva na informacije o tome je li ostvarila neki cilj. Ako je cilj ostvaren, doživljava pozitivne emocije, a ako nije – razočaranje. Iz tog razloga, prema Higginsovoj teoriji, osnovna samoregulacijska strategija u promotivnom fokusu je prilaženje. S druge strane, u preventivnom fokusu osoba je motivirana potrebom da zadovolji očekivanja, ponaša se onako kako se od nje očekuje i na taj način ostvaruje sigurnost. Ako je ovo ostvareno, osjeća se mirno, a ako nije – anksiozno i nemirno.

O važnosti fokusa regulacije, koji je u osnovi strategija prilaženja i izbjegavanja (Mann, Sherman i Updegraff, 2004; Tykocinski, Higgins and Chaiken, 1994), govori niz istraživanja kojima se utvrdilo kako su ljudi u različitom fokusu regulacije osjetljivi na različit tip poruka kada se, na primjer, radi o porukama o zdravstvenoj štetnosti nekog ponašanja (Haaga, Friedman-Wheeler, McIntosh i Ahrens, 2008; Spiegel, Grant-Pillow i Higgins, 2004). Tako u komunikaciji zdravstvenih rizika osobe promotivnog fokusa bivaju osjetljivije na prisutnost ili odsutnost poruke o pozitivnim ishodima (dobricima), a osobe preventivnog fokusa bivaju osjetljivije na prisutnost ili odsutnost negativnih ishoda (gubitaka) u sadržaju poruke. Ovi nalazi upućuju na to da je proces donošenja odluka još jedno od područja u kojima ponašanje može biti funkcija fokusa regulacije. Nadalje, kako fokus regulacije utječe

na procese mišljenja, emocije i akcije, on je jedan od centralnih pojmova modernih istraživanja u području motivacije (Taylor, 1998). Vaughn, Baumann i Klemann (2008) pronašli su da su fokusi regulacije povezani i s otvorenosti prema iskustvu.

Važno je naglasiti da svaki pojedinac posjeduje oba regulacijska sustava, ali različiti socijalizacijski utjecaji mogu jedan od fokusa učiniti dominantnim u samoregulaciji pojedinca. Kao najvažniji socijalizacijski utjecaj koji oblikuje stupanj u kojem će biti izraženi fokusi regulacije, te koji će fokus dominirati kod nekog pojedinca, Higgins (1996) navodi ponašanje roditelja (kao najčešćih primarnih skrbnika). Nadalje, Higgins smatra da opetovano roditeljsko reagiranje, tijekom vremena i kroz niz različitih situacija, oblikuje djetetov fokus regulacije. Dokaze da fokus regulacije, jednom razvijen, ima utjecaj na niz motivacijskih, emocionalnih i ponašajnih ishoda nalazimo u nizu istraživanja od kojih su neka prethodno opisana. Opsežan pregled istraživanja teorije fokusa regulacije nedavno su objavili Higgins i Spiegel (2004).

O važnosti i utjecaju koje roditeljsko ponašanje ima na mnoge ishode u djece, adolescenata i odraslih svjedoči veliki broj empirijskih istraživanja (Baumrind, 1989, 1991, Darling i Stenberg, 1993). U tome nije izuzetak ni područje istraživanja razvoja samoregulacijskih kapaciteta, u koje spada i fokus regulacije (Demetriou, 2005, Raffaelli, Crockett i Shen 2005). Karreman, van Tuijl, van Aken i Dekovic (2006) su proveli integrativnu meta-analizu i utvrdili kako je pozitivna roditeljska kontrola konzistentno povezana pozitivno, a negativna roditeljska kontrola negativno sa samoregulacijskim kapacitetima, dok za roditeljsku responzivnost nisu utvrđene značajne povezanosti.

Međutim, u literaturi pronalazimo malo empirijskih provjera teorijski pretpostavljenog utjecaja roditeljskog ponašanja na razvoj fokusa regulacije. Tako Keller (2008) naglašava da, iako utjecaj roditeljstva predstavlja jednu od temeljnih pretpostavki za razvoj kroničnog fokusa regulacije, u više od jednog desetljeća intenzivnog istraživanja u ovom području njene empirijske provjere gotovo da nema. Keller je (2008) istražio odnos roditeljskih stilova i fokusa regulacije i dobio da je preventivni fokus povezan s restriktivnim roditeljskim stilom, a promotivni s responzivnim roditeljskim stilom, što je potvrdilo originalne pretpostavke teorije fokusa regulacije. Permisivni roditeljski stil nije se pokazao prediktivnim za stupanj izraženosti nijednog fokusa regulacije. Ovim istraživanjem, međutim, nije odvojeno istraženo roditeljstvo majke i oca, kao ni nezavisni aspekti roditeljskog ponašanja koji nisu zahvaćeni upitnikom tri roditeljska stila.

Cilj je ovog rada istražiti razvojne pretpostavke teorije fokusa regulacije: je li i u kojoj mjeri roditeljsko ponašanje oba roditelja u razdoblju djetinjstva i adolescencije povezano s fokusom regulacije u mlađoj odrasloj dobi, te koji aspekti roditeljskog ponašanja mogu poslužiti kao njegovi najbolji prediktori? Poseban naglasak stavljen je na provjeru neovisnog utjecaja očeva roditeljstva, nerijetko zanemarenog u području istraživanja korelata roditeljskog ponašanja.

METODE

Sudionici i postupak

U istraživanju je sudjelovalo 137 studenata prve i druge godine Sveučilišta u Zagrebu (87% žena, prosječna dob 19,8 godina). Upitnike su ispunjavali dva puta u razmaku od tri tjedna. U ovom radu prikazani su rezultati iz prve točke mjerenja (osim u izračunu test-retest pouzdanosti, u kojem su korišteni podaci iz oba mjerenja). Rezultati 7 studenata koji nisu ispunili upitnike za oba roditelja su izdvojeni te su ovdje prikazani rezultati 130 studenata s potpunim podacima. Studenti su uputom zamoljeni da prema sjećanju opišu roditeljska ponašanja svojih roditelja u razdoblju dok su bili u osnovnoj školi, dok su za upitnike o fokusu regulacije instruirani da se usmjere na sadašnjost.

Instrumenti

Roditeljsko ponašanje. Za mjerenje roditeljskog ponašanja korišten je Upitnik roditeljskog ponašanja (URP-29) razvijen u četiri ekvivalentne forme (dječja procjena roditeljstva oba roditelja i roditeljske samoprocjene) koji se u prethodnim istraživanjima pokazao valjanom i pouzdanom mjerom trenutnog kao i dosjećanog roditeljskog ponašanja (Kuterovac-Jagodić, Keresteš i Brković, 2006, Josipovski, 2007). Upitnik se sastoji od 29 čestica (od 3 do 6 za svaku skalu) kojima je pridružena skala odgovaranja od 4 stupnja (od 1 – *uopće nije točno za nju/njega* do 4 – *u potpunosti je točno za nju/njega*). Grupirane su u sedam skala koje zahvaćaju različite aspekte roditeljskog ponašanja: Prihvaćanje, Autonomija, Psihološka kontrola, Nadzor, Popustljivost, Pozitivna disciplina i Negativna disciplina. Sudionici su ispunili upitnike odvojeno za majku i oca. Za svakog sudionika izračunat je prosječni rezultat za svaku skalu, posebno za majku i oca.

Fokus regulacije. Fokus regulacije mjereno je Upitnikom fokusa regulacija (*Regulatory Focus Questionnaire*, Higgins i sur., 2001) koji je izveden iz Teorije fokusa regulacije. Sastoji se od 11 čestica s 5 uporišnih točaka koje mjere preventivni i promotivni fokus. Odgovor na svakoj čestici predstavlja procjenu učestalosti (*nikad* do *uvijek*) ili stupanj slaganja (*uopće se ne slažem* do *potpuno se slažem*). Faktorska analiza naših podataka rezultirala je s dva neovisna faktora – promotivni i preventivni fokus. (Uvid u faktorsku strukturu može se, na upit, dobiti od autorice rada.) Dobivena struktura kongruentna je originalnoj skali (Higgins i sur., 2001). Za svakog sudionika je izračunat prosječni rezultat na dvije subskele – preventivni fokus i promotivni fokus. Također je izračunat dominantni fokus regulacije, kao razlika između rezultata na dvije skale. Na temelju te razlike sudionici su kategorizirani u dvije kategorije – dominantni preventivni i dominantni promotivni fokus. Ovako formirani rezultati omogućuju provjeru prediktora stupnja izraženost oba fokusa

Tablica 1. Pouzdanosti tipa nutarnje konzistencije (Cronbach alfa) i test-retest, za sve korištene mjere.

Skala (broj čestica)	α	r_{tt}	Skala (broj čestica)	α	r_{tt}		
Promotivni fokus (6)	0,78	0,80	Preventivni fokus (5)	0,75	0,82		
Prihvaćanje (4)	0,80	0,86	Prihvaćanje (4)	0,86	0,93		
Autonomija (4)	0,79	0,86	Autonomija (4)	0,78	0,84		
majka	Psihološka kontrola (4)	0,75	0,83	otac	Psihološka kontrola (4)	0,78	0,75
	Nadzor (4)	0,76	0,89		Nadzor (4)	0,81	0,88
	Popustljivost (3)	0,75	0,70		Popustljivost (3)	0,83	0,79
	Pozitivna disciplina (5)	0,67	0,76		Pozitivna disciplina (5)	0,79	0,76
	Negativna disciplina (5)	0,70	0,84		Negativna disciplina (5)	0,74	0,77

regulacije, ali i uvid u moguće razlike između pojedinaca koji imaju izraženiji jedan odnosno drugi fokus.

Sve korištene skale su postigle zadovoljavajuću razinu pouzdanosti tipa nutarnje konzistencije i test-retest pouzdanosti (Tablica 1).

REZULTATI

Kako bismo odgovorili na pitanje predviđa li roditeljsko ponašanje stupanj izraženosti preventivnog i promotivnog fokusa regulacije, te ima li očevo roditeljstvo samostalni doprinos objašnjenju varijance fokusâ regulacije, proveli smo hijerarhijsku regresijsku analizu u kojoj smo u prvom koraku u analizu uveli aspekte majčina roditeljskog ponašanja, a u drugom aspekte očeva roditeljskog ponašanja.

Iz rezultata prikazanih u Tablici 2. vidljivo je da roditeljsko ponašanje, oba roditelja značajno doprinosi stupnju izraženosti preventivnog fokusa regulacije. Pri tome su majčin nadzor i očevo prihvaćanje povezani pozitivno, a majčina negativna disciplina te očeva psihološka kontrola i popustljivost negativno s preventivnim fokusom regulacije. I majčino i očevo roditeljstvo imaju samostalan i neovisan doprinos preventivnom fokusu regulacije, pri čemu pozitivna roditeljska ponašanja podržavaju razvoj preventivnog regulacijskog mehanizma, a negativna ga smanjuju (roditeljska ponašanja objašnjavaju ukupno 47,2% varijance rezultata na skali preventivnog fokusa).

S druge strane, iz Tablice 3. je vidljivo kako je roditeljstvo, iako značajno, u manjoj mjeri povezano s promotivnim fokusom regulacije. Kao značajni prediktori istaknuli su se majčino prihvaćanje i negativna disciplina – obje dimenzije pozitivno su povezane s promotivnim regulacijskim mehanizmom (roditeljska ponašanja objašnjavaju ukupno 11,7% varijance rezultata na skali promotivnog fokusa). Uvođenje aspekata očeva roditeljskog ponašanja nije značajno doprinijelo objašnjenju varijance promotivnog fokusa regulacije.

Tablica 2. Predikcija preventivnog fokusa regulacije na temelju prisjećanog roditeljskog ponašanja – rezultati hijerarhijske regresijske analize

	Prediktori	$\hat{a}^1$	R	R^2_{adj}	F_{change}
Roditeljstvo majke	Prihvatanje	0,100			
	Autonomija	0,040			
	Psihološka kontrola	-0,080			
	Nadzor	0,302**	0,626	0,357	11,234***
	Popustljivost	0,017			
	Pozitivna disciplina	-0,064			
	Negativna disciplina	-0,268**			
Roditeljstvo oca	Prihvatanje	0,363**			
	Autonomija	-0,055			
	Psihološka kontrola	-0,229**			
	Nadzor	-0,163	0,727 ¹	0,472 ¹	4,781***
	Popustljivost	-0,150*			
	Pozitivna disciplina	-0,022			
	Negativna disciplina	-0,131*			

¹ Prikazani su koeficijenti u posljednjem koraku analize

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tablica 3. Predikcija promotivnog fokusa regulacije na temelju prisjećanog roditeljskog ponašanja – rezultati hijerarhijske regresijske analize

	Prediktori	$\hat{a}^1$	R	R^2_{adj}	F_{change}
Roditeljstvo majke	Prihvatanje	0,306*			
	Autonomija	0,036			
	Psihološka kontrola	-0,218			
	Nadzor	-0,099	0,361	0,081	2,618*
	Popustljivost	0,133			
	Pozitivna disciplina	0,013			
	Negativna disciplina	0,252*			
Roditeljstvo oca	Prihvatanje	-0,110			
	Autonomija	0,201			
	Psihološka kontrola	0,204*			
	Nadzor	-0,069	0,462 ¹	0,117 ¹	1,726 (n.s.)
	Popustljivost	0,049			
	Pozitivna disciplina	0,176			
	Negativna disciplina	-0,078			

¹ Prikazani su regresijski koeficijenti u posljednjem koraku analize

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Ispitivanju razvoja fokusâ regulacije može se pristupiti iz dva kuta – s jedne strane možemo razmatrati različite antecedente i ishode povezane sa stupnjem izraženosti oba fokusa, a s druge strane možemo ispitivati razlikuju li se i na koji

način pojedinci kojima dominira jedan od regulacijskih mehanizama. Stoga smo proveli dodatne analize kako bismo utvrdili postoje li razlike u roditeljskim ponašanjima majke i oca kojih se dosjećaju pojedinci dominantno promotivnog, odnosno preventivnog fokusa. Rezultati su pokazali da su kod sudionika dominantno promotivnog fokusa majke iskazivale više psihološke kontrole ($M_{\text{prev}} = 2,19$, $SD_{\text{prev}} = 0,713$; $M_{\text{prom}} = 2,45$, $SD_{\text{prom}} = 0,699$; $t_{(126)} = -2,056$, $p < 0,05$) i negativne discipline ($M_{\text{prev}} = 1,63$, $SD_{\text{prev}} = 0,510$; $M_{\text{prom}} = 1,98$, $SD_{\text{prom}} = 0,580$; $t_{(126)} = -3,609$, $p < 0,001$), a manje nadzora ($M_{\text{prev}} = 3,22$, $SD_{\text{prev}} = 0,678$; $M_{\text{prom}} = 2,92$, $SD_{\text{prom}} = 0,659$; $t_{(126)} = 2,497$, $p < 0,05$), dok su očevi također iskazivali više psihološke kontrole ($M_{\text{prev}} = 1,74$, $SD_{\text{prev}} = 0,609$; $M_{\text{prom}} = 2,02$, $SD_{\text{prom}} = 0,660$; $t_{(126)} = -2,481$, $p < 0,05$) i negativne discipline ($M_{\text{prev}} = 1,53$, $SD_{\text{prev}} = 0,531$; $M_{\text{prom}} = 1,78$, $SD_{\text{prom}} = 0,638$; $t_{(126)} = -2,380$, $p < 0,05$) nego kod sudionika s dominantnim preventivnim fokusom regulacije. Rezultati sugeriraju da su kvalitetnija roditeljska ponašanja povezana s izraženijim preventivnim nego promotivnim fokusom regulacije.

RASPRAVA

Jedna od polaznih pretpostavki teorije fokusa regulacije (Higgins, 1997) jest ona o izravnom utjecaju ponašanja roditelja/primarnog skrbnika na stupanj u kojem će fokusi regulacije biti razvijeni te koji će dominirati samoregulacijskim mehanizmima pojedinca. Ipak, ova je pretpostavka tek rijetko provjeravana u empirijskim istraživanjima. Autori u ovom području su naglasak stavljali gotovo isključivo na istraživanje ishoda povezanih s različitim fokusima regulacije i njihovi su rezultati ponudili opsežne znanstvene potvrde važnosti fokusâ regulacije za funkcioniranje u različitim domenama života. Kako je za razumijevanje nekog fenomena važno poznavati njegove razvojne antecedente, ovim smo istraživanjem pokušali provjeriti jesu li roditeljska ponašanja i na koji način povezana s fokusima regulacije u mlađoj odrasloj dobi.

Rezultati su djelomično potvrdili naše pretpostavke, pokazujući da su različiti aspekti roditeljskog ponašanja povezani sa stupnjem izraženosti fokusâ regulacije, te da su se roditelji pojedinaca koji imaju različiti dominantni fokus u ranoj odrasloj dobi međusobno razlikovali u svojim roditeljskim postupcima u vrijeme kada su njihova djeca bila u osnovnoj školi. Preventivni fokus, povezan sa zaštitnim ponašanjima, izbjegavanjem negativnih ishoda i neopreznosti te poštovanjem pravila više je razvijen kod pojedinaca čije su majke, prema djetetovu sjećanju, pokazivale veći nadzor nad njihovim ponašanjem i manje koristile negativnu disciplinu (npr. kazne, zabrane, vikanje), te čiji su očevi iskazivali veći stupanj prihvaćanja djeteta (npr. pokazivanjem ljubavi i pažnje), manje koristili strategije psihološke kontrole (kao što su kritiziranje i prigovaranje) i bili manje popustljivi. Promotivni fokus, s druge strane, iako manje objašnjen roditeljskim ponašanjima, značajno je predviđen višim stupnjem majčina prihvaćanja i manjim stupnjem njezine negativne dis-

cipline. Očevo roditeljstvo nije značajno doprinijelo modelu objašnjenja varijance promotivnog fokusa.

Ovakvi rezultati djelomično su očekivani, ako uzmemo u obzir da su oba fokusa regulacije adaptivna, potrebna za svakodnevno funkcioniranje i da se, prema pretpostavkama autora, aktiviraju u različitim situacijama. Stoga je gotovo nemoguće govoriti o "boljem" ili "lošijem" fokusu regulacije, unatoč nalazima da su u nekim situacijama (npr. izbjegavanje zdravstvenih rizika) bolji ishodi povezani s jednim ili drugim fokusom (npr. Freitas, Liberman i Higgins, 2002, Higgins, Chen Idson, Freitas, Spiegel i Molden, 2003). Kao što je to slučaj i s drugim konceptualizacijama samoregulacije (samoregulacije emocija, ponašanja, akademskog uspjeha), važno je paralelno ispitivati koji aspekti samoregulacije su aktivirani ili adaptivni, ali i u kojoj mjeri su izraženi. Naši rezultati pokazuju kako je kvalitetno roditeljstvo povezano s višim stupnjem izraženosti obaju regulacijskih mehanizama. Pri tome je majčino roditeljstvo važnije za opisivanje fokusa regulacije, ali kad se radi o preventivnom fokusu, očevo roditeljstvo ima neovisnu ulogu.

Ako pogledamo razlike u roditeljskim ponašanjima pojedinaca koji imaju više izražen jedan ili drugi fokus regulacije, vidimo da su pozitivna roditeljska ponašanja (veći nadzor, manja psihološka kontrola i manja negativna disciplina) izraženija kod dominantno preventivnog fokusa. Ovi nalazi nisu u skladu s dostupnim podacima iz Kellerova istraživanja (2008) koji je dobio da je responzivni roditeljski stil povezan s promotivnim, a restriktivni s preventivnim fokusom. Međutim, kako su u njegovu istraživanju korišteni roditeljski stilovi kao mjera roditeljstva, a ne neovisne mjere različitih aspekata roditeljskog ponašanja, te kako je njima ispitivano "zajedničko" ponašanje roditelja, opravdanije je reći kako ovdje prikazano istraživanje zahvaća jedan drugi aspekt veza između roditeljstva s jedne i fokusa regulacije s druge strane. Nadalje, ovakvi nalazi ne iznenađuju ako uzmemo u obzir da je većina istraživanja u ovom području provedena na sjevernoameričkoj populaciji, gdje se težnja uspjehu, asertivnost, usmjerenost na napredak (odreda karakteristike promotivnog stila) u društvu njeguju kao prihvatljive i poželjne, dok se, u našoj kulturi, poslušnost, poštovanje autoriteta, "izbjegavanje nevolja" (karakteristike preventivnog stila) još uvijek smatraju poželjnim karakteristikama djece. Rezultati našeg istraživanja ni u kojem slučaju ne omogućavaju provjeru ove hipoteze. Ali, ako uzmemo u obzir da je roditeljstvo utvrđeno kao relevantan faktor za razvoj samoregulacije, ali pozitivno roditeljstvo djeluje u smjeru ponešto drugačijem nego je dobiveno u sjevernoameričkoj literaturi, hipoteza o kulturalnim razlikama u razvoju fokusa regulacije čini se vrijednom daljnjeg ispitivanja. Mogućnost zaključivanja iz usporedbe dviju skupina (dominantno promotivnog i dominantno preventivnog fokusa regulacije) ograničena je zbog problema vezanog uz pouzdanost postupka kategorizacije. U našem istraživanju smo svakog pojedinca koji je imao veći prosječni rezultat na jednoj od skala kategorizirali u pretpostavljenu kategoriju. Nalaze svakako treba provjeriti na većem uzorku ispitanika koji bi omogućio usporedbu ekstremnih skupina i analizu njihovih međusobnih razlika. Osobito ograničenje našeg istraživanja

leži u mjerenju roditeljskog ponašanja kroz dosjećanje. Naime, retrospektivni iskaz o roditeljskom ponašanju podložan je iskrivljavanju nastalom zbog protoka vremena. Naši rezultati sugeriraju da roditeljsko ponašanje igra ulogu u razvoju fokusa regulacije, ali će tek daljnjim istraživanjima, primjenom razvojne metodologije, uvođenjem različitih mjera roditeljstva i fokusa regulacije te uključivanjem većeg dobnog raspona sudionika, biti moguće pouzdanije utvrditi kakva je priroda ove povezanosti, kada se fokus regulacije formira, koji su drugi faktori uključeni u njegov razvoj te koliko je fokus regulacije dispozicijski odnosno situacijski uvjetovan.

LITERATURA

- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. U W. Diamond (ur.), *Child Development Today and Tomorrow*, 349-378. San Francisco: Jossey-Bass.
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development U J. Brooks-Gunn, R. Lerner I A.C. Petersen (ur.), *The Encyclopedia of Adolescence*, 746-758. New York: Garland.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation*. New York: Basic Books.
- Darling, N., Stenberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
- Demetriou, A. (2005). Organization and Development of Self-Understanding And Self-Regulation. U M. Boekarts, P.R. Pintrich, M. Zeidner (Ur.), *Handbook of Self-regulation*. San Diego: Academic press.
- Freitas, A.L., Liberman, N., Higgins, E. T. (2002). Regulatory Fit and Resisting Temptation during Goal Pursuit. *Journal of Experimental Social Psychology*. 38, 291-298.
- Haaga, D.A., Friedman-Wheeler, D., McIntosh, E., Ahrens, A.H. (2008). Assessment of Individual Differences in Regulatory Focus among Cigarette Smokers. *Journal of psychopathology and behavioral assessment*. 30, 220-228.
- Higgins, E.T. (1987). Self-Discrepancy: A Theory Relating Self and Affect. *Psychological Review*, 94, 319-340.
- Higgins, E.T. (1996). Ideals, Oughts, and Regulatory Focus. Affect and Motivation from Distinct Pains and Pleasures. U: Gollwitzer, P.M., Bargh, J.A. (Ur.), *The psychology of action: Linking cognition and motivation to behavior*. New York: Guilford Press.
- Higgins, E.T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52, 1280-1300.
- Higgins, E.T. (2001). Achievement orientations from subjective histories of success: promotion pride versus prevention pride. *European Journal of Social Psychology*. 31, 3-32.
- Higgins, E. T., Spiegel, S. (2004). Promotion and prevention strategies for self-regulation: A motivated cognition perspective. U K.D. Vohs, R. F. Baumeister (Ur.), *Handbook of self-regulation: Research, Theory, and applications*, 171 – 187. New York, NY: Guilford Press.
- Higgins, E.T., Chen Idson, L., Freitas, A.L., Spiegel, S., Molden, D. C. (2003). Transfer of Value from Fit. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1140-1153.

- Higgins, E.T., Friedman, R.S., Harlow, R.E. Idson, L.C., Ayduk, O.N., Taylor, A. (2001). Achievement orientations from subjective histories of success: Promotion pride versus prevention pride. *European Journal of Social Psychology*, 31, 3-23.
- Higgins, E.T., Shah, J., Friedman, R. (1997). Emotional response to goal attainment: Strength of regulatory focus as moderator. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 515-525.
- Josipovski, M. (2007). Roditeljsko ponašanje i emocionalna inteligencija. *Diplomski rad*. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Karreman, A., van Tuijl, C., van Aken M. A. G., Dekovic, M. (2006). Parenting and self-regulation in preschoolers: A meta-analysis. *Infant and Child Development*, 15, 561-579.
- Keller, J. (2008). On the development of regulatory focus: The role of parenting styles. *European Journal of Social Psychology*, 38, 354-364.
- Kuterovac-Jagodić, G., Keresteš, G., Brković, I. (2006). Attachment styles of parents of adolescents and their parenting behavior. U V. Čubela-Adorić (Ur.), *15th Psychology Days in Zadar: Book of Selected Proceedings*, 167-183. Zadar: University of Zadar.
- Mann, T., Sherman, N., Updegraff, J. (2004). Dispositional Motivations and Message Framing: A Test of Congruency Hypothesis in College Students. *Health Psychology*, 23, 330-334.
- Raffaelli, M., Crockett, L.J., Shen, Y. (2005). Developmental stability and change in self-regulation: From Childhood to adolescence. *The Journal of Genetic Psychology*, 166, 54-75.
- Spiegel, S., Grant-Pillow, H., Higgins, T. (2004). How regulatory fit enhances motivational strength during goal pursuit. *European Journal of Social Psychology*, 43, 39-54.
- Taylor, S. (1998). Beyond Regulatory Focus. *American Psychologist*, 53, 1351-1351.
- Tykocinski, O., Higgins, T., Chaiken, S. (1994). How message framing and self discrepancies influence persuasion: The motivational significance of psychological situations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 107-115.
- Vaughn, L.A., Baumann, J., Klemann, C. (2008). Openness to Experience and regulatory focus: Evidence of motivation from fit. *Journal of Research in Personality*, 42, 886-894.

REGULATORY FOCUS IN YOUNG ADULTS AND RECALLED PARENTAL BEHAVIOR

Summary

Regulatory focus is the concept introduced by Higgins (1997). He distinguishes promotion focus (a concern with advancement, growth and accomplishment) and prevention focus (a concern with protection safety and responsibility). Higgins assumes that parental behavior is the most important socialization factor that influences strength of regulatory foci and the dominant focus for every individual. The aim of this

research was to test this hypothesis by examining the relation between parenting of both parents and promotive and preventive focus of their children. Participants were 130 Zagreb University students (87% female) who reported on their regulatory foci and earlier parenting behaviors of their parents. The results show that recalled parental behaviour accounts for significant variance of preventive regulatory focus in young adulthood, with Monitoring and Negative discipline of mothers and Acceptance, Psychological control and Permissiveness of fathers as significant predictors. Promotive regulatory focus was significantly predicted by mother's Acceptance and Negative discipline. Better parental practices, especially mothers', were related to more pronounced self regulation, regardless of its focus. Analyzed differences between behaviors of parents of individuals with different dominant focus have shown that better parental practices are related to more pronounced prevention than promotion focus. The results partially confirm the theoretically proposed assumption of parental influence on development of regulatory foci.

Key words: regulatory focus, self-regulation, parenting

Primljeno: 31. 08. 2009.